

Opinia Komitetu Regionów „Adekwatne, stabilne i bezpieczne systemy emerytalne w Europie”

(2011/C 104/09)

KOMITET REGIONÓW

- Przypomina, że władze lokalne i regionalne są głównymi pracodawcami w sektorze publicznym w Europie i dlatego często odpowiadają za zapewnienie zarówno państwowych, jak i zakładowych systemów emerytalnych (2. filar) swoim pracownikom po przejściu na emeryturę.
- Zaznacza, że państwowe systemy emerytalne będą nadal odgrywać podstawową rolę w zapewnieniu każdemu emerytowi adekwatnego dochodu.
- Zaznacza, że konsolidacja budżetowa powinna uwzględniać nieustającą odpowiedzialność państw członkowskich za zapewnienie, w racjonalnym stopniu, godnego poziomu życia własnych obywateli na emeryturze, zgodnie z postanowieniami Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
- Wzywa Komisję do zapewnienia, że kolejnym krokiem podejmowanym przez nią w tym obszarze towarzyszyć będą odpowiednie oceny skutków przedstawiające przede wszystkim konsekwencje dla władz lokalnych i regionalnych.
- Apeluje do Komisji i państw członkowskich, by rozważyły koordynację systemów emerytalnych na szczeblu UE, zwłaszcza w ramach otwartej metody koordynacji, jako kluczowy element wdrażania strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, ekologicznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu.
- Nakłania Komisję i państwa członkowskie do uzupełnienia nadzoru makroekonomicznego o wymiar społeczny, jak również lokalny i regionalny. Należy wziąć pod uwagę wpływ środków i reform budżetowych na emerytury oraz ich społeczne skutki dla emerytów, a także zdolność samorządów terytorialnych do zrekompensowania, dzięki pomocy socjalnej i usługom socjalnym, spadku dochodów emerytów i osób w wieku przedemerytalnym w wyniku zastosowania tych środków i przeprowadzenia tych reform.
- Uważa, że UE powinna opracować kodeksy dobrych praktyk w dziedzinie tworzenia programów o zdefiniowanej składce i zarządzania nimi.

Sprawozdawca:	Mia DE VITS (BE/PSE), posłanka do Parlamentu Flandrii
Dokument źródłowy:	Zielona księga na rzecz adekwatnych, stabilnych i bezpiecznych systemów emerytalnych w Europie COM(2010) 365 wersja ostateczna

I. WPROWADZENIE

KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą opublikowania zielonej księgi oraz rozpoczęcia szeroko zakrojonych konsultacji na temat adekwatnych, stabilnych i bezpiecznych systemów emerytalnych w Europie.

2. Przypomina, że w myśl art. 9 TFUE, „przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia bierze pod uwagę wymogi związane ze wspieraniem wysokiego poziomu zatrudnienia, zapewnianiem odpowiedniej ochrony socjalnej, zwalczaniem wykluczenia społecznego, a także z wysokim poziomem kształcenia, szkolenia oraz ochrony zdrowia ludzkiego”.

3. Odnawia, że zielona księga uwzględnia zarówno cel zawarty w art. 9 TFUE, jak i cel przedstawiony w bardziej szczegółowym art. 153, a jej charakter konsultacyjny nie wydaje się wzbudzać żadnych wątpliwości, jeżeli chodzi o zgodność z zasadą pomocniczości i proporcjonalności.

4. Uznaje, że na każdej płaszczyźnie politycznej, w tym na szczeblu władz lokalnych i regionalnych, należy podjąć się zobowiązań wynikających z posiadanych kompetencji, przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości i w celu propagowania dobrobytu starszych ludzi we wszystkich aspektach ich życia.

5. Podkreśla, że adekwatne i stabilne systemy emerytalne, pozwalające ludziom na utrzymanie, w granicach rozsądku, swojego standardu życia po przejściu na emeryturę, są kluczowe dla obywateli i dla spójności społecznej.

6. Zwraca uwagę, że systemy emerytalne pełnią ważną funkcję automatycznych stabilizatorów.

7. Przyznaje, że państwa członkowskie stoją w obliczu podobnych zmian we własnych systemach emerytalnych, szczególnie ze względu na starzenie się społeczeństwa i skutki niedawnego kryzysu gospodarczo-finansowego.

8. Odnawia trzy wspólne cele – przyjęte przez Radę Europejską w marcu 2006 roku – mające służyć zapewnieniu adekwatnych i trwałych emerytur w nowych ramach procesu ochrony socjalnej i włączenia społecznego. Polegają one na zagwarantowaniu:

— odpowiednich dochodów na emeryturze oraz odpowiednich systemów emerytalnych,

— finansowej stabilności publicznych i prywatnych systemów emerytalnych,

— przejrzystych informacji o systemach emerytalnych.

9. Zwraca uwagę na ustaloną na posiedzeniu Rady Europejskiej w Sztokholmie w 2001 r. trójpasemową strategię radzenia sobie z oddziaływaniem na publiczne budżety, która obejmuje:

— szybką redukcję długu,

— zwiększenie stopy zatrudnienia i podnoszenie wydajności,

— przeprowadzenie reformy systemów emerytalnych, opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej.

10. Podkreśla, że niektóre aspekty polityki emerytalnej UE i strategii „Europa 2020” wzajemnie się uzupełniają. Osiągnięcie przewidywanych w strategii wyższych stop zatrudnienia przekłada się na wyższe uprawnienia emerytalne dla poszczególnych osób, a jednocześnie przyczynia się do ogólnej stabilności ochrony socjalnej i systemów emerytalnych. Z kolei adekwatne uprawnienia emerytalne są najważniejszym warunkiem wstępnym realizacji ambitnych celów strategii „Europa 2020” w zakresie zmniejszenia ubóstwa, ze względu na to, że starsze pokolenie Europejczyków stanowi grupę społeczno-ekonomiczną w trudnej sytuacji.

11. Zwraca uwagę, że dyskusja nad emeryturami wiąże się z innymi obszarami polityki, takimi jak zatrudnienie, opieka zdrowotna, opieka długoterminowa, kształcenie, mieszkalnictwo, usługi publiczne, infrastruktura, pomoc socjalna i dobrobyt, które w znacznej części stanowią wspólną odpowiedzialność państwa i samorządów terytorialnych.

12. Popiera przekształcanie w dużej mierze jednolitych systemów emerytalnych w złożone (lub wielofilarowe) systemy emerytalne.

13. Przypomina, że władze lokalne i regionalne są głównymi pracodawcami w sektorze publicznym w Europie i dlatego często odpowiadają za zapewnienie zarówno państwowych, jak i zakładowych systemów emerytalnych (2. filar) swoim pracownikom po przejściu na emeryturę.

14. Podkreśla, że adekwatne systemy emerytalne są niezbędne dla uniknięcia przeciążenia tych władz lokalnych i regionalnych, które zapewniają szczytkowe zabezpieczenia, takie jak pomoc socjalna i opieka długoterminowa.

15. Przypomina, że niektóre władze regionalne propagują dodatkowe systemy emerytalne oraz zachęcają do przystępowania do nich, subsydiując pewne regionalne fundusze emerytalne bądź tworząc własne fundusze.
16. Zaznacza, że państwowe systemy emerytalne będą nadal odgrywać podstawową rolę w zapewnieniu każdemu emerytowi adekwatnego dochodu w zgodzie z konwencją nr 102 MOP. Systemy państwowe są wyrazem zasady solidarności między pracownikami a emerytami.
17. Stwierdza, że systemy zakładowe mogą stanowić ważny instrument uzupełniający systemy państwowe, zwłaszcza jeśli wyciągniemy właściwe wnioski z niedawnego kryzysu gospodarczo-finansowego. UE powinna podejmować usilne starania na rzecz propagowania najlepszych praktyk i wzorów oraz rozpowszechniania informacji o nich. Zwraca się także do Komitetu Ochrony Socjalnej, by przyjrzał się roli, strukturze i funkcjonowaniu prywatnych filarów emerytalnych, na przykład wymieniając się sprawdzonymi rozwiązaniami na temat tego, jak zwiększać bezpieczeństwo i efektywność przyrostu świadczeń dzięki skuteczniejszemu ograniczaniu ryzyka, zwiększonej zdolności amortyzowania wstrząsów, jaśniejszym informacjom o ryzyku inwestycyjnym i zwrotach z różnych inwestycji, a także skuteczniejszemu administrowaniu.
18. Podkreśla, że upowszechnienie zakładowych systemów emerytalnych stanowi istotne wyzwanie dla wielu państw członkowskich, gdyż emerytury w ramach systemów zakładowych rzadziej oferowane są słabo wykwalifikowanym bądź nietypowym pracownikom, jak również są mniej popularne w MŚP i słabszych sektorach gospodarki.
19. Podkreśla, że systemy zawodowe powinny być wyposażone w ramy bezpieczeństwa odpowiadające ich specyficznemu charakterowi narzędzi długoterminowych. Powinny również przewidywać specyficzne mechanizmy bezpieczeństwa i zrównoważenia.
20. Przyznaje, że nieadekwatność świadczeń, w ramach zarówno państwowych, jak i zakładowych systemów emerytalnych, pozostaje problemem w wielu państwach członkowskich. Można temu zaradzić m.in. poprzez wspieranie uzyskiwania uprawnień emerytalnych, zwiększanie wsparcia finansowego dla uboższych emerytów czy wysiłki na rzecz poszerzenia świadczeń, w tym uwzględnienie przy ustalaniu prawa do emerytury okresów urlopu macierzyńskiego i wychowawczego, jak też innych kategorii opiekunów oraz grup znajdujących się w trudnej sytuacji, np. słabo wykwalifikowanych i nietypowych pracowników.
21. Stwierdza, że adekwatność i stabilność podatkową systemów emerytalnych można znacząco polepszyć dzięki promowaniu na płaszczyźnie krajowej, regionalnej i lokalnej udziału i zatrudnienia wszystkich osób w wieku produkcyjnym, jak też ułatwianiu ich aktywności zawodowej, zwracając przy tym szczególną uwagę, w stosownych przypadkach, na niedostateczne zatrudnienie kobiet, młodych i starszych pracowników oraz imigrantów.
22. Zachęca państwa członkowskie, by w celu zapewnienia odpowiednich i trwałych systemów emerytalnych rozważyły możliwość ograniczenia zachęt do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę oraz rozszerzenia takich zachęt, które powodują podniesienie faktycznego wieku emerytalnego.
23. Zaznacza, że konsolidacja budżetowa powinna uwzględniać nieustającą odpowiedzialność państw członkowskich za zapewnienie, w racjonalnym stopniu, godnego poziomu życia własnych obywateli na emeryturze, zgodnie z postanowieniami Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
24. Podkreśla, że konsolidacja nie powinna hamować wspierania wzrostu i spójności, np. poprzez wdrażanie pakietów stymulacyjnych, gdyż polepszenie podstawy opodatkowania sprzyjałoby również finansowej stabilności emerytur.
25. Zaznacza, że władze publiczne i partnerzy społeczni powinni opracować i wdrożyć dalsze środki służące wspieraniu i promowaniu kontynuowania aktywności zawodowej przez starszych pracowników, tak aby zmniejszyć i wyeliminować rozbieżność między wiekiem faktycznego opuszczenia rynku pracy a ustawowym wiekiem emerytalnym.
26. Stwierdza, że kwestia ustawowego wieku emerytalnego wiąże się z innymi kwestiami dotyczącymi rynku pracy, np. ze skróceniem kariery ze względu na późne podejmowanie pracy i wczesne wychodzenie z rynku pracy, potrzebą opracowania strategii kariery ułatwiających kontynuowanie zatrudnienia i kształcenia, elastycznym i stopniowym przechodzeniem na emeryturę, promowaniem rynków pracy sprzyjających integracji, a także potrzebą zajęcia się „uciążliwością”, co oznacza konieczność rozróżnienia poszczególnych kategorii pracowników podczas debaty nad wczesnym wycofywaniem się z rynku pracy i przechodzeniem na emeryturę.
27. Uważa, że należy zapewnić przyszłym emerytom odpowiednie informacje, dzięki czemu będą oni w stanie w pełni i prawidłowo zrozumieć przysługujące im w przyszłości prawa emerytalne zgodnie z ustaleniami zawartymi w 11. celu otwartej metody koordynacji. Stąd też Komitet popiera dalsze inicjatywy na rzecz edukacji finansowej.
28. Z zadowoleniem przyjmuje sporządzoną przez Komitet Polityki Gospodarczej i Komitet Ochrony Socjalnej Rady Unii Europejskiej wspólną analizę systemów emerytalnych w Unii Europejskiej i związanych z nimi obecnych wyzwań.
29. Zwraca uwagę na znaczenie zrównoważonego podejścia, które w równym stopniu uwzględniałoby gospodarcze, finansowe i społeczne cele systemów emerytalnych.
30. Sądzi, że debata nad emeryturami jest częścią strategii „Europa 2020” i podkreśla, że adekwatność i stabilność systemów emerytalnych można zapewnić poprzez zintegrowane podejście społeczno-gospodarcze łączące środki z zakresu polityki gospodarczej, społecznej i finansowej.

31. Popiera zintegrowane podejście zaproponowane przez Komisję i odnotowuje, że władze lokalne i regionalne są gotowe do dalszego udziału w planach reform w ramach otwartej metody koordynacji.

32. Uważa otwartą metodę koordynacji za kluczowy instrument wspierania rozwoju społecznego w UE i w państwach członkowskich oraz za niezbędne uzupełnienie instrumentów prawodawczych i finansowych w związku ze wzmocnieniem spójności społecznej w UE w kontekście strategii „Europa 2020”.

33. Odnotowuje ważną rolę partnerów społecznych w debacie nad adekwatnymi, stabilnymi i bezpiecznymi systemami emerytalnymi oraz podkreśla spoczywającą na nich odpowiedzialność za promowanie sprawiedliwych rozwiązań poprzez dialog społeczny na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym, lokalnym i sektorowym.

II. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

34. Przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja zobowiązała się do zapewnienia kontynuacji „Zielonej księgi na rzecz adekwatnych, stabilnych i bezpiecznych systemów emerytalnych w Europie” poprzez sporządzenie białej księgi w 2011 r.

35. Wzywa Komisję do zapewnienia, że kolejnym krokom podejmowanym przez nią w tym obszarze towarzyszyć będą odpowiednie oceny skutków przedstawiające przede wszystkim konsekwencje dla władz lokalnych i regionalnych.

36. Apeluje do Komisji i państw członkowskich, by rozważyły koordynację systemów emerytalnych na szczeblu UE, zwłaszcza w ramach otwartej metody koordynacji jako kluczowy element wdrażania strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, ekologicznego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu.

37. Zwraca się do Komisji i państw członkowskich, by współpracowały – w kontekście obowiązujących na szczeblu UE ram koordynowania polityki – przy tworzeniu metod pozwalających państwom członkowskim wspólnie i spójnie oceniać wpływ polityk emerytalnych na stabilność i adekwatność.

38. Nakłania Komisję i państwa członkowskie do uzupełnienia nadzoru makroekonomicznego o wymiar społeczny, jak również lokalny i regionalny. Należy wziąć pod uwagę wpływ środków i reform budżetowych na emerytury oraz ich społeczne skutki dla emerytów, a także zdolność samorządów terytorialnych do zrekompensowania, dzięki pomocy socjalnej i usługom socjalnym, spadku dochodów emerytów i osób w wieku przedemerytalnym w wyniku zastosowania tych środków i przeprowadzenia tych reform.

39. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do uwzględnienia kwestii płci przy ustalaniu adekwatnych emerytur. Należy pamiętać, że oczekiwana długość życia po ustawowym przejściu na emeryturę jest większa w przypadku kobiet i że to one stanowią największą grupę emerytów i są nadreprezentowane w grupie starszych emerytów, a często też w grupie osób, które przerwały pracę lub były zatrudnione na nietypowych zasadach, jak też w grupie opiekunów. Sytuacja ta pogarsza się wraz z obecnym rozprzestrzenianiem się planów emerytalnych ze zdefiniowaną stawką.

40. Apeluje do Komisji i państw członkowskich o dalsze rozwijanie definicji różnych koncepcji systemów emerytalnych, tak aby wyjaśnić niektóre kwestie, szczególnie różnice pomiędzy systemami zabezpieczenia społecznego i systemami prywatnymi, systemami zakładowymi i indywidualnymi oraz systemami dobrowolnymi i obowiązkowymi.

41. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do wymiany informacji na temat koncepcji adekwatnych dochodów na emeryturze w różnych krajowych systemach emerytalnych ze względu zarówno na zapobieganie ubóstwu, jak też zagwarantowanie siły nabywczej po przejściu na emeryturę.

42. Zwraca się do Komisji i państw członkowskich o monitorowanie jakości państwowych i zakładowych systemów emerytalnych oraz ich skutków społecznych w celu zapewnienia adekwatnych, dostępnych, bezpiecznych i stabilnych emerytur, jak również apeluje o rozważenie ewentualnego wprowadzenia standardów, np. w ramach otwartej metody koordynacji, w celu polepszenia jakości systemów emerytalnych.

43. Uważa, że UE powinna opracować kodeksy dobrych praktyk w dziedzinie tworzenia programów o zdefiniowanej składce i zarządzania nimi.

44. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do rozbudowania i ulepszenia aparatu statystycznego i narzędzi analitycznych, a tym samym zwiększenia ich zdolności oceny skutków polityki emerytalnej dla adekwatności i stabilności dochodów na emeryturze.

45. Apeluje do Komisji o opracowanie ram metodologicznych służących ocenie rzeczywistych skutków polityki emerytalnej dla równowagi między stabilnością a adekwatnością. Oznacza to potrzebę współpracy Komitetu Polityki Gospodarczej i Komitetu Ochrony Socjalnej przy opracowywaniu podejścia łączącego obecne podejście makroekonomiczne służące ocenie przyszłych wydatków emerytalnych z podejściem mikroekonomicznym bazującym na mikrosymulacjach wyników w zakresie adekwatności.

46. Wzywa Komisję do zbadania konieczności wzmocnienia otwartej koordynacji w tej dziedzinie w celu wspierania zarówno swobody przemieszczania się, jak i stabilności systemów emerytalno-rentowych.

Bruksela, 28 stycznia 2011 r.

Przewodnicząca
Komitetu Regionów
Mercedes BRESSO
